

Kõnna, d. kinnitatakse
või arvatakse
lõplikuks.
18. 1. 1938.

[Handwritten signature]

Diplomitöö
392259

E. V.
TARTU ÜLIKOOLA
ÕIGUSTEADUSKOND
15. jaan. 1938
№ 222
TARTU

~~1. A~~

~~18996~~

Abieluvara valitsemine BS järgi
ja naise osa selles valitsemises.

4. 15. 1938. g. kope-
Reuud ei pööra tähelepanu

Siinard

Abieluvara valitsemine BõS järgi ja
naise osa selles valitsemises.

"Ühe kohtuprotsessi analüüs".

Riiginõunik mag. jur. F. Grünthali
juhiste põhjal seminaritöö tulemusel koostanud
stud. jur. Herbert Lilles.

Tartu, detsember 1937.

Sisukord.

Sisukord.

Kirjandus.

1. peatükk. Abieluvara mõiste.

§ 1. Mõiste määrang.

§ 2. Ulatus.

2. peatükk. Abieluvara valitsemise
üldised määrused.

§ 3. Vara valitsemise süsteemest.

§ 4. Mehe õiguste üldise loomustus.

§ 5. Mehe õiguste sisu ja ulatus.

§ 6. Naise õiguslik positsioon.

3. peatükk. Abieluvara valitsemine
maaõigustes.

§ 7. Abielumehe õigused ja kohused.

§ 8. Naise õigused.

§ 9. Nõlad.

? 4. peatükk. Abieluvara valitsemine
linnaõigustes.

§ 10. Liivi linnaõigus.

§ 11. Eesti linnaõigus.

§ 12. Abieluvara valitsemine Narvas.

5. peatükk. Kohtuprotsess seoses
abieluvara valitsemise probleemidega.

§ 13. Asiolud.

§ 14. Probleemid ja nende lahendus.

Kirjandust.

Käesoleva töö koostamisel ja kujustamisel on kasutatud järgmisi teoseid:

1). Букровский; Сводъ гражданскихъ

узаконенный цѣрскій прибалтійскихъ, Рига, 1914.

2). Dernburg, H.; Pandekten, Berlin 1900.

3). Erdmann, C.; Das Güterrecht der Ehegatten

nach dem Provinzialrecht Liv-, Est-, und Curlands,

Tartu 1872.

4). Erdmann, C.; System des Privatrechts des

Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland I, Riga 1889.

5). Grünthal, F.; Tsiviilprotsessi konspekt, loengu-

te põhjal, Tartu 1937.

6). Leesment, L.; Võندانیمتاتуд „Schlüssel-

gewalt“, Ōigus nr. 3/1927.

7). Peep; Abieluseadus ja Riigikohtu seletused

perikonnaõiguse alal, Tallinn 1937.

8). Tassa; Riigikohtu poolt lahendatud

küsimusi tsiviilõiguse alal, Tartu 1920.

9). Пятриумов, Л.; Уракегарекное урабо,

Tartu.

10). Nihalem, L.; Abinaasade varavahenord

Psivilseadustiku 1935. a. elnõu järgi Oigus m. 9/1935.

11). Устабб уракегареккоро цгонпроизбогетва,

Tartu 1923.

1. p  at  ne. Abieluvara mõiste.

   1. Mõiste m  arang.

Abikaasade suhted, niihästi isiklikud kui ka varalised, võivad olla rajatud subordi-
natsiooni ja superordinatsiooni või koordinatsi-
oonip  him  ttele. Nii mane printsiip on moodsa-
teadusandluste ideeks. B  S-es kehtib abikaasa-
de suhete reguleerimisel mehe superordinatsi-
oon. Nagu abielupoolte isiklikes vahemorris
mees on tunnustatud perekonnapeaks, niisama
kavakindlalt on abielumehe superordinatsiooni
teostatud abieluvara valitsemisel.

Laiemas mõttes on abieluvara abielusole-
vale mehele ja naisele ning nende lastele
kuuluvate varanduste summa. Ses mõttes
abielumehe, abielunaise ja nende laste   igus-
tuste ja kohustuste kompleksid summeeritult
moodustavad abieluvara. Kitsamas mõttes on

abieluvara mehe ja naise varanduste kogum.
Selline mõiste määrang on aluses järgne-
vale käsitlesele.

§ 2. Matus.

Subjektide järgi on abieluvara a) abillu-
mehe ja b) abielunaise vara.

Omandamise aja poolest võib abieluvara
olla omandatud a) enne abieli, s.o. abiellu
kaasateodud või b) omandatud abieli kes-
tel. Abieli keskel omandatud vara võib oma-
korda olla abielupoolelt omandatud ühes-
koos või eraldi.

Naise varanduse hulgas vajavad oma
eribaadi ning eriotstarbe tõttu pikemalt pea-
tumist kolm varaliiki. Need on veim, kaasa-
vara ja erivara.

Veime all mõistetakse selliseid varu,
millised naine toob abiellu enese ja koduse
sisseseade jaoks (BõS § 15). Siia kuuluvad

vallasasjad, väiksemad asjad, milliste näite-
na Erdmann mainib naiste riideid, ehteid,
mööblit ja muid esemeid koduse sisseseade
jaoks. Nende väiksemate asjade veimena
abiellu kaasatoomisel naise isiklike huvide
ja tarvete rahuldamiseks ja kodu sisusta-
miseks püüdnud ilmselt kestvam eesmärk
ja nad osutuvad mehele abiellukoormise
kergeks vaid abiellu alul.

Kaasavara ja veime võib naine tulla
abiellu oma neiupeole varandusest, kuid se-
da võivad talle anda ka vanemad ja
kõvalised isikud.

Kaasavaraks B&S § 17 järgi loetakse
seda naise vara, milline abiellulepingu
sõlmimisel on selliselt nimetatud, sellisena
deklareeritud. Kaasavara määratakse
naise enese, tema vanemate või isegi kol-
mandate isikute poolt. Kaasavara lubadus
on kehtiv vaid siis kui järgneb abiellu. Abi-
elluta pole aga kaasavara mõeldav.

BES § 22 võimaldab kaasavara lubaduse täitmist hagedagi.

Kaasavara abiellu toomisel on teatar kindel eesmärk — püüa kergendada mehe abielukoormist abielu kestel.

Erivara on see naise vara, milline on eraldatud mehe valitsemisest ja millist valit-
sel naine ise. BES § 27 järgi erivara moodustab
järgmistest varadest:

1). Vara, mis naiselt abiellu toomisel sõna-
selgelt enese kasutada ja valitseda jäetud. See
peab aga olema avaldatud abielulepingus.

2). Vara, mille naine saab abielus kõrvalistelt
isikutelt kingimusega, et naine seda ise kasutaks
ja valitseks.

3). Kõik see, mis naine ise oma tööga
mehe teadmisel ja loal oma erialal saavutab.

4). See, mis naine saab mehelt tasurahaks
ehk nõelarahaks.

5). Erivara tulu.

6). Kingid, mis talle on määratud

isiklikult.

4). See, mis naisele tuuakse
hommikul pärast pulmi — hommiku-
sinn (B65 § 28).

2. päätöks. Abieluvara valitsemise üldised määrsed.

§ 3. Vara valitsemise süsteemest.

Vararahenordade süsteeme on mitmeid.

a) Varaühenduse süsteem. Vara ühendatakse ja antakse mehe valitseda. Abielu lõppemise puhul mehe ja naise varad eralduvad.

b) Varaühisuse süsteem. Abikaasade varad saavad täiesti ühiseks ja moodustavad ühisuse. Selles varalises ühisuses kuulub kumbagile abielupoolele mõtteline poolosa.

c) Dotaalsüsteem ehk kaasavarasüsteem. Naise des jääb abielus punitumatuks. Sissetulekud aga kasutatakse abielu tarveteks.

d) Varalahusus. Ses süsteemis abielupoole varad jäävad iseseisvaks, ega ühendu.

Need on abieluvarade valitsemise põhisüsteemid, milliseist võib tuletada veel mitmeid segasüsteeme.

Legaal-süsteem on teatud riigis kehtiv süsteem, millisele allutatakse abikaasade varad. Erandeid võidakse lüua erikokkulepetega. Selliseid lepinguteega kehtestatud süsteeme nimetatakse fakultatiiv-süsteemeks.

BB5 järgi kehtib meil mitu leaal-süsteemi. Neist on laialdasem varaühendus. Et eri territooriumiosadel kehtivad erinevad abielupoole varavahekordi reguleerivad normid, siis tuleb ses mõttes eristada erinevaid õiguspiirkondi ja erinormistikke, nimelt: a) Bestimaa ja Liivimaa maaõigus, b) Narva linna varaühisuse normistik, d) Liivimaa linnaõigus ja e) Besti linnaõigus.

Kõigi nende erinevate õiguspiirkondade ja varavahekordade erinormistike suhtes kehtib BB5 järgi abikaasade vara valitsemise kohta rida üldisi ühiseid põhimõtteid ja määrusi. Viimastega tutvumegi järgmises paragrahvis.

§ 4. Mehe õiguste üldise loomustus.

Abielu mõju varalistes suhtes algab abielu sõlmimismomendiga. Sest momendist pääle saab mees BGS § 11 põhjal naise eestkostjaks ehk assistendiks. Abielulise eestkostjana ja perekonna-peana mees valitseb ja valdab abielulist vara, — enese ja naise vara. Varanduse valitsemise legaalsel korral võidakse muuta abielulepingute ja millistega tavaliselt luuakse varalahusus.

Mehe valitsemisvõimude alla koondunud naise vara suhtes jääb maaõiguste ja Eestimaa linnaõiguse järgi omandiõigus naisele, mehele kuulub vaid valdusõigus ja valitsemisõigus. Kui tekib vaieldus selles, kellele kuulub omandiõigus abieluvara suhtes, siis seadus eeldab kõigi abieluvara kuuluvust abielu-mehele. Sellepärast abieluvara omandiõiguse suhtes tõusetuva vaieldusküsimuse juhul lasub naisel oma pretensioonide tõendamise kohustus.

Naisele kuulub valitsemisõigus vaid tema erivara suhtes. Kuid segi õigus pole naisel piiramatu. Nimelt võib mees kontrolliõiguse kogu naise kinniserivara valitsemise suhtes. Nii keelab BõS § 29 abielunaisele ilma mehe nõusolekuta võõrandada või siduda kohustustega tema erivara hulka kuuluvat kinnisvara. Sellepärast aktid, millistega naine võtab enesele kohustusi oma eri kinnisvara suhtes, peavad kandma ka mehe allkirja, selleks, et olla kehtivad.vastasel korral pole ka naine selliste tehingute eest abielu kestel vastutav, kui mees neid hääks ei kiida.

Oma juriidilise loomu poolest on mehe assistendi- ja abieluvara valitsemisõigus naise vara suhtes isiklik erioigus, õigus sui generis. Sellepärast need õigused pole ülekantavad ja nende substraadiks saab olla vaid abielumees ise.

§ 5. Mehe õiguste sisu ja ulatus.

Abielulise eestkostega ja abielunaise vara valitsemisega seonduvad mehele mitmed õigustused. Kuid need õigused on seotud ka teatavate kohustustega. Vastavalt sellele on mehe käitumine oma naise vara valitsemisel reguleeritud normidega ja seotud kindlaisse raamesse.

Kõigepäält tuleb märkida abielumehe õigust esineda naise varaliste huvide kaitseks kohtutes ja mujal ilma erilise volituseta. Sellise õiguse olekut on korduvalt seletanud Nene Senat ja meie Riigikohus. (Riigikohtu tsiv. osak. nr. 193/1933).

Mehe õigus esineda kohtus ja mujal oma naise varaliste huvide kaitseks rajaneb seadusega püstitatud isiklikul eriõigusel, õigusel sui generis. Selline abielumehe õigus võib puutepunkte volinike mõistega. Niisama

nagu voliniku poolt aktuaalsetes protsessis kohtuotsus on kohustav volitajale, samuti laieneb abielumehe poolt naise vara ja huvide kaitsmiseks aktuaalsetes protsessis kohtuotsuse seaduse jõud ka naisele. □

Nagu teonitab ka Riigikohtunik T. Grünthal ei valitse mees naise vara, kui volinik, vaid talle kuuluva erisuguse põhjal. Mees pole taastatud valitsemist teostama ka voliniku läbi. Samuti pole mees taastatud volitust andma advokaadile kohtus ajama asju, mis puudutavad tema valitsemisel olevat naise abielulist vara.

Kirjutatakse, mis mees Riigikohtunik T. Grünthali seisukoha järgi isiklikult peab teostama, on BB5 § 11 ja § 12 ettenähtud naise nõuandja ehk abielulise assistendi kohused, näiteks

vastaval juriidilisel aktil vastava allkirja andmine naise nõuandjana.

[Abielumes on naise varanduse valitsemiseks mitte vaid õigustatud, vaid ka kohustatud.

Mees saab selleks seaduse poolt juhitud. Ta peab hoiduma igasugusest hooletusest, kuid on vabastatud amandmise kohustusest. Juhuse ja vis maioril korral peab ta neid püüdma vältida, samuti ka väärtuse vähenemise eest, mis on tavilik järelalus korralikust valitsemisest.)¹.

Mees peab selle vara valitsemisel kohaldama kõiki vahendeid, et heida seda vara.)².

Kui nangele võib ulatuda mehe korralik

---

1. Erdmann, C.; System des Privatrechts des Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland I, lhr. 405.

2. Riigikohtu tsiv. osak. otsus nr. 193/1933.

kasutamine naise vara suhtes, see on raske-
maid probleeme. Kuid seadus annab siingi
mõningad määrused, millised normivad ja
piiritlevad mehe valitsemisvõimu ja kasuta-
misvõimu ulatust. Üldiselt seaduse ideeks,
mida rõhutab ka Erdmann, on nõue, et
mees ei või naise varandust kasutada kuri-
tahtlikult oma isiklikeks sihteks, ega ette-
vaatamatult naise varanduslike huve kah-
justada. Mees peab selle varaga rahuldama
abielluga seonduvaid nõudeid, milleks on es-
kätt perekonna ülalpidamine.

Seadused teonitavad, et see kasutamine
ei või esmajoones olla kasuks abielumehele,
vaid selleks, et abielu ja perekonna tarvidu-
si rahuldada.)³

Mees on õigustatud saama naise vara
tulud. Kuid ühtlasi on tema kohustatud naise
varal lastvaid kohustusi kandma.

---

3. Erdmann, C.; op. cit. lkr. 405.

Need kohustused sihitakse mehe vastu, mitte aga naise vastu).⁴

Mehe valitusvõim ei ulatu naise erivarale väljaarvatud naise eri kinnisvarad, milliste suhtes erib mees teatava kontrolliõiguse naise valitsemise üle. Nii on naine oma kinniserivara võõrandamisel ja kohustustega koormamisel kohustatud mehelt nõu küsima.

Aktid, millega naine end selle vara suhtes kohustab, peavad mehe kui tema assistendi poolt allakirjutatud olema. Vastasel korral võib naine loobuda enesele võetud kohustuste täitmisest kui mees neid hiljem ei kiida häärks).⁵

Järjekult naise poolt sooritatud tehing, millega ta koormab oma eri kinnis-

---

4. ibid. lhc. 406.

5. B 75 § 29.

vava, pole iseenesest kehtetu, vaid mees võib nõnda sellise tehingu tühistamist. Sellest nähtub, ^{et} mehe kontrolliõigus naise erivava valitsemise üle, haarab just kõige tähtsamat varanduse korraldamise õigust — tema võõrandamist ja koormamist.

Ka selle vava valitsemise suhtes, mille omandiõigus kuulub mehele enesele, on abielumes piiratud. Kuid seaduslikud kitsendused mehe oma vava valitsemise suhtes näivad vaid pillamise kohta. Nimelt sel juhul, kui mehe juures esinevad pillamise tundemärgid, võib kohus mehe varanduse valitsemiseks seada sisse hoolikande. Pillajaks tunnistamist võib paluda ka abielunaine, kelle vastu mehel on ülalpidamise kohustus.

§ 6. Naise õiguslik positsioon.

Õhelttoodust nägime, et abielunaine on suletud välja abielu kestel oma varanduse valitsemisest. Naise õigused temale kuuluva vara võõrandamise ja kohustustega koormamise suhtes, väljaarvatud erivara, jäävad abielu kestel tegevusetaks. Sellepärast ta ei või midagi sest varast võõrandada. [Vene Senati seisukoha järgi ei too naise tehing, millega ta koormab oma vara kohustustega, ilmtingimata kaasa tehingu maksuvõltsust, vaid kõrvaldab abielu kestel perekonna vara vastutuse nende kohustuste eest. (Sen. tsiv. dep. nr. 1182/1907.) Kuid omandada õigusi, tuua abielu varandusi võib naine ka mehe nõusolekuta ja kaastegevusetaks.]

Abielunaise valitseda on tema erivara. Erivara hulka kuuluvate vallasasjade suhtes kehtib naise valitsusvõim piiramatult. Kuid kinnisvarade võõrandamisel ja kohustustega koormamisel on ta seotud mehe nõusolekuga.

Mehe haiguse korral või äraolekul võib abielunaine võtta osa abieluvara valitsemisest.

Sellisel korral ta võib võtta enesele mehe valdusesse koondatud abikaasade vara valitsemise negotiorum gestorina. See on aga naise õigus, mitte aga kohustus. Juhul kui naine võtab mehe äraolemisel või haigestumisel enesele abikaasade vara valitsemise, siis sellal tema poolt mehe teadmata ja nõusolekuta omandatud vara ei loeta naise erivaraks, vaid see kuulub peale mehe tagasitulekut või tervenemist mehe valitsemisele).⁶

Negotiorum gestio on naks kategooriat — teotsemine teise isiku eest teise isiku nimel ja arvel ning teise isiku eest teotsemine, teise ettevõtte pidamine omal nimel. Negotiorum gestio pealisk on teotsemine teise isiku eest teise isiku arvel, milline juht esineb eriti teise isiku äraolemisel või taustatudolemisel ise oma toimingut teostada. Toiming peab sündima võõral nimel.)⁷ Sellesse liiki kuulub ka naise teotsemine negotiorum gestorina abieluvara valitsemisel.

Negotiorum gestori poolt sooritatud tehingud on mõnikord siduvad sellele, kelle eest teotseti, teinekord mitte. Juhud, mil negotiorum

---

6. Riigikohtu tsiv. osak. otsus nr. 29/1934.

7. Dernburg, H.; Pandekten, Berlin 1900, lkr. 331.

gestori tehingud on siduvad isikule, kelle asemel ta teotab, on järgmised: a) Negotiorum gestori kasulikult teostatud äriajamine. Selline vööras teinetus on teostatud kasulikult seevörd, kuivörd toimingu teostamine on ja peaks olema vastuvöetav, nii, et isik kelle eest teotseti toimija seisundis olles oleks ise samuti teotsemund, b) pärastine heakskiitmine teib isegi mittakasuliku ja keelatud negotiorum gestori toimingu juriidiliselt siduvas).^{8.}

B⁶ nõuab negotiorum gestorilt hääpremlikku teotsemist, ta peab teotsema suvirma hoolsusega ja ta vastutab kõigi kahjude eest volitajale, ehkki need on tehtud tähtsuse- ja hooletusega. Vöörandada isiku vara, kelle eest ta teotseb, vöib negotiorum aiivult äärmisel asjaoludel, näiteks konkursi kõrvaldamiseks. See on täiesti mõistetar meelenam seetöttu, et negotiorum gestio on ikkagi ajutine ja

---

8. op. cit. lhr. 332.

mööduv nähtus. Nastavalt sellele B&S § 31, milline näeb ette naise võimaluse abieluvara valitsemiseks mehe haiguse või äraolenise korral, nõuab, et erilistel juhtumitel peab määratama eestkoste. Tuleb järel-dada, et tähtsamate sammude ettevõtni-ses abieluvara valitsemisel — näiteks va-randuse võõrandamiseks, on naisel tavilik ja nõuetav erilise eestkostja kaasstegevus ja heakskiitmine. Eestkostja määramine toi-mub kohaliku vaestelastekohtu poolt. Viima-ne võib määrata ühe või mitu eestkostjat.

Isik, kelle eest teotseti, võib selliseid negotiorum gestori tehinguid, mis talle pole kasulikud, tagasi lükata. Ta võib nõnda endise seisundi ennistamist.)⁹.

---

9. ibid. lhn. 338

3. päätürk. Abieluvara valitsemine maaõigustes.

§ 7. Abielumehe õigused ja kohused.

Besti ja Liivi maaõigustes kehtib abikaasa-
de vara valitsemisel varaühenduse süsteem.

Seda käsitlevad B&S §§ 41-65. Mees kasu-
tab ja valitseb kõiki naise varu, väljaarvatud
erivara, milline on naise oma valitseda.

Sejuures mehel ei ole tema valduses oleva naise
kinnisvara ega muu reaaloiguse suhtes naise
nõusolekuta koormamisõigust. (Iga selline
tehing on tühine.)¹⁰ Kuid tal on õigus naise
liikumata varandust väljarentida ja üürida.
Naise nimel väljaantud võlakohustus ei saa
mees teherida ega pantida naise nõusolekuta.

---

10. Erdmann, op. cit. lhek. 10.

Samuti ei saa mees nende järgi maksmist vastu võtta, väljaarvatud, kui nende võlakohustuste järgi rahulduse saamine on lootusetu ja kui seda nõuavad naise huvid. Kõigi muu vallasasjade ja õiguste suhtes, milliste valitsemisel seadus meest otseselt ei kitsenda, võib mees täieliku, piiramatut korraldamise ja käsundamise õiguse. Mehe korraldusi, ehkki need pole otstarbekohased, ei või naine kõrvale lükata kõrvalistele isikutele mingil viisil osaks saanud õiguste suhtes.)¹¹ Järelkult mehe tehingud, vallasvara suhtes ehkki need riivavad naise varalisi huve, nagu näiteks naise vara võõrandamine, on kehtivad ja naine ei saa nõuda nende tühistamist kui see tühistamine riivab kolmandate isikute huve. Küll on aga naisel sellisel korral teisi õiguskaitse vahendeid, nimelt õigus nõuda oma varandu-

---

11. B&S § 52.

se valitsemise äravõttu abielumehelt, mil-
lest pikemalt järgmises paragrahvis.

Mees saab naise vara tulud, kuid
need tulud lähevad abielu ja perekon-
nakulude katteks.

§ 8. Naise õigustest.

Abielu kestel abielunaise vara ühen-
datakse küll mehe valitsemisvõimule alla.
Kuid vara omandiõigus on naise nimel.)¹²
Mehe ebaotstarbekohase varanduse valitsemi-
se korral on naisel õigus kohtu kaudu
nõuda mehe valitsemise lõpetamist ja vara
naise enese valitseda andmist. Selleks, et
seda nõuda, ei nõuta isegi, et mehe poolt
oleks otsene pillamine naise vara suhtes.

Selleks on küllaldased mehe egiistli-
kud korraldused, millised seavad mehe

---

¹². Nordmann, op. cit. lhn. 412.

isikliku huvi kõrgemal ta perekonna hu-
videst. Kuid sejuures nõutakse, et sellised
naise huve kahjustavad sammud oleks
toimitud mehe poolt mitmel korral, et
kohus veenduks selles, et mehe edaspidine
valitsemine tõelikult ähvardab naise vara.
Nagu nähtub § 52 sõnastusest, võimaldab
seadus mehe korralduste kitsenduseks mitte
vaid täielikku naise varanduse valitsemise
"aravõttu, vaid ka osalist — näiteks kin-
nistu valitsemisõiguse "aravõttu, millist
mees võiks ebaotstarbekohaste korralduste-
ga kahjustada. Millised oleks mehe
kitsendused tema õiguste osalisel piira-
misel, see nähtub Tallinna linnaõiguse
§ 100, mis annab naisele õiguse nõuda
kindlustust, käendust või teisi vahen-
deid).¹³

---

13. Erdmann, Das Güterrecht der Ehegatten
nach dem Provinzialrecht Liv-, Est- und Curland, lhr. 113.

Naise konkursid on maaõiguse jär-
gi väga haruldased ja selle kohta po-
le seadusandlus mingeid norme püsti-
tanud.)¹⁴ Mehe maksujõuetuse korral
aga liialt aset tema valitsemisvõim-
äralangemine naise varanduse suhtes.
Naine võib nõuda sellisel korral ta-
gasi oma varanduse ühes juurekasvu-
dega. Et seadus eeldab kõigi mehe
valitsemise alla koondatud varandu-
se omandiõiguse kuulumist mehele,
siis abielunaine, nõudes oma vara
eraldamist muust abieluvarast, peab
tõendama, et omandiõigus selle vara
suhtes kuulub temale.

---

14. Rodmann, System des Privatrechts
des Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland I, lhn. 420.

§ 9. Võlad.

Mis puutub võlgade eest vastutusse varaühenduse süsteemis, siis naise võlad, millised temal olid enne abiellumist, kaetakse tema erivarast ja kui seda pole, siis mehe valdusesolevast naise varast. Võlad, millised on naine teinud abielu kestel, pole mehele kohuslikud. Nii ütleb B&S § 55, et mehel pole vaja tunnustada naise poolt abielu kestel sõlmitud kohustusi ja sellepärast ta pole neid kohustatud maksma tema valitsemise all olevast naise varast. Sellepärast kreditorid võivad nõuda rahuldust vaid naise erivarast või abielu lõppemisel kogu naise varast, milline sellisel korral langeb välja mehe valitsemise alt.

B&S § 56 põhjal peab abielumees erandlikult mitte vaid tunnustama, vaid

ka oma varaga vastutama järgmiste
naise abielu kestel tehtud korralduste
est:

a) Selle eest, mis naine tegi kodus-
te vajaduste rahuldamiseks, koduseks
heaoluks, iseenese ja perekonnaliigete
tarviduste rahuldamiseks, samuti nagu
lepingud naisterijate palkamise suhtes.
Seda naise seaduslikult tagatud vara-
liste korralduste tegemise õigust nimeta-
takse võtmevõimuks.

b) Kus vastutab, kui võlg tehti mehe
ülesandel, nõusolekul või tõenäosel nõus-
olekul võtmevõimu ulatuses.

d) Kui naine tegi võla äärmise
hädal sunnil. Hädal all selles mõttes
tuleb bradmanni arvates mõista naise ja
laste ülalpidamiseks vajalike vahendite
muretsemise tarvidust, sest nende ülalpi-
damise kohustus lasub mehel.

e) Kui mees saab naise tehingust üldkonkurvõttes kasu. Sellisel juhul on mehe vastutus vaid saadud kasu ulatuses.

Mehe valitsemise alla seondatud naise vara aga ei vastuta mehe võlgade eest. BSS § 47 alusel on mehe maksujõuetusel tema võlgade eest vastutus nõrvaldatud isegi naise varanduse tulude suhtes.

4. päätöks. Abieluvara valitseminen linnaõigustes.

§ 10. Liivi linnaõigus.

Liivi linnades — Pärnus, Viljandis, Valgas, Võrus ja Tartus kehtib abikaasade vara valitsemisel varaühisuse põhimõte. Varad moodustavad ühise varatombu, millest on eraldatud väljaspool linnu asuvad kinnisvarad ja naise erivara. See varaühisus Liivimaa linnades pole aga kaasomand Rooma õiguse mõttes, vaid see on kahe varandusekogu puhtväline liitumine, millise juures kumbki pool jääb abielus oma erivara omanikuks.)¹⁵.

Abielulist vara valitsev abielumees ei või naise poolt abielluteodud või abielus üheskoos ostetud kinnisvara naise nõusolekuta võõrandada ega koormata kohustustega. Nehe ühepoolsed kohustavad korraldused tunnistatakse kehtetuks. Peale selle

---

15. Riigikohtu tsiv. osak. otsus nr. 253/1924.

kitsenduse valitseb ja käsundab abielu-
mees abielulist ühisvara piiramata õigu-
sega ning võib selle vara suhtes astuda
varalistesse kohustustesse (BES § 84). Üldine
abieluvара mass vastutab kõigi mehe vøl-
gade ja kohustuste eest, millised tekkinud
tehinguid enne abielu või abielu ajal.

(BES § 85). BES § 86 põhjal abielunaine oma
erivara ja isikuga ei ole vastutav mehe vøl-
gade eest.

Vastavalt BES § 89 peab mees naise
vølgade eest, millised tekkinud enne abi-
elu, tasuma vaid seavõrd, kui võrd nende
vølgade tõttu on suurenenud abieluvара
mass. Kesmajas on selliste vølgade eest
vastutav naise erivara.

Naise abielu kestel tehtud vølgasid
ei ole mees kohustatud maksma. Küll
aga võivad naise kreditorid pöörda
nõudmist naise erivarale ja peale abielu
lõppu kogu naise varale, milline eraldub

ühisest abieluvara massist. (BES § 91). Äri-
võlgade eest, millised on tekkinud
naise mehe nõusolekul sündinud äriaja-
misest, on mees täiel määral ja kogu
ühisvaraga vastutav (BES § 92).

BES § 88 põhjal abielunaine on õi-
gustatud käsundama abieluvara BES
§ 56 ettenähtud juhtumel — nimelt

a) koduste tarvete rahuldamiseks,

b) mehe korraldusel, nõusolekul või
tõenäosel nõusolekul võtmevõimu ulatuses,

d) äärmises hädas ja

e) kui mees saab naise toimingust
kasu, kusjuures abieluvara vastutus piir-
dub vaid selle saadud kasu ulatusega.

Selliseid naise käsundamisest
tekkinuid kohustusi on mees kohusta-
tud tunnustama ja samuti vastutama
nende eest.

Juhul kui abielumehe man ilm-
neb pillamine, on naine õigustatud kasu-

tama neid ettevaatusvahendeid, mis on lähematel sugulastel pillajate suhtes.)^{16.} Nimelt võib naine paluda kohtult mehe pillajaks tunnistamist. Pillajaks tunnistatu kõrvaldatakse oma vara valitsemisest ja abieluvara valitsemine antakse ühele või mitmele hooldajale. Sellisel juhul naine ei saa enese kätte valitsemise kõrvaldusõigust temale kuuluva abieluvara üle, vaid valitsemisõigus niihästi mehe kui ka naise varanduse suhtes läheb hooldajatele.

---

16. B.S. § 87.

§ 11. Besti linnaõigus.

Besti linnaõiguses kehtivad varaühenduse süsteemi põhimõtted. Mees kasutab ja valitseb igasugust naise vara, väljaarvatud erivara. Valitsemisel ja kasutamisel mehe õiguste ja kohustuste suhtes kehtivad maaõiguse määrused, väljaarvatud mõningad erisused.

Ilma naise nõusolekuta ei või mees võõrandada ega koormata kohustustega naise kinnisvara. Juhul kui mees end koormab võlgadega, siis naine võib nõuda mehe valitsemiselt tagasi selle vara, mille ta tõi abiellumisel. Seega Bestimaa linnaõigus ei anna naisele õigust nõuda tagasi oma vara mehe halva valitsemise korral, vaid annab selle õiguse siis, kui mees vara faktiliselt võlgadega koormab.)^{17.}

---

17. Erdmann, System des Privatrechts des

BSS § 104 näeb ette, et naise iseseisvalt kauplemise korral mehe nõusolekul naise tegevus kauplemise alal on täielikult kohustav mehele. Kauplemisest tekkivate võlgade eest on peale naise erivara vastutav kogu abielus loodud ja mehe valduses asuv vara.

Vastutus mehe võlgade eest ei lasu naisel, kui abielus pole sündinud lapsi ja kui naine ise pole sellest õigusest loobunud. Kui aga abiellu sünnib lapsi, siis juhul, kui mehe enese vara ei kata tema võlgasid, vastutus mehe võlgade eest kandub ka kogu naise varale peale erivara. Samuti ei vastuta mehe võlgade eest see vara, mille naine võib peale konkursi avamist mehe varale. Kuid uskätt vastutab mehe võlgade eest ikkagi tema oma varandus. Naise vastutus tuleb esile

---

Ostseprovinzen Liv-, Est- und Curland, lhr. 431.

sis, kui mehe isiklikust varast ei jätke
võlgade kattens, kui mehe vara konkur-
seeritakse. Seepärast naise vastutus mehe
võlgade eest on subsidäärne vastutus.

Mehe pillamise korral võib naine
nõuda oma varanduse kindlustamist,
vaatamata sellele, kas ta on lastega või
lastetu.)¹⁸. Milles selline kindlustus võib
väljenduda, sellest on kõneldud eelpool § 8.

Naise vastutus mehe võlgade eest,
milline tekib lapse sünniga, ei lõpe lapse
surmaga, vaid kehtib kõigi võlgade suh-
tes, vaatamata sellele, kas võlad on tekki-
nud enne või pärast lapse sündi.

---

18. Erdmann, op. cit. lhek. 432.

§ 12. Abikaasade vara valitsemine Narvas.

Narva linna kohta kehtib abikaasade varaühitus. Sellesse varaühitusse kuuluvad kogu abielupoole varandused, millised toodud abiellu või omandatud abiellu abielupooltelt koos või eraldi. Varaühituse alla ei kuulu erivara. Samuti ei kuulu varaühituse põhimõtte alla abikaasade kinnisvarad väljaspool linna. Kinniste valitsemist korraldavad kinnistu asuko- hal kehtiva varavahekordade süsteemi määrused, nimelt maaõiguse varaühituse põhimõtted.

Käsitatavas varaühituse süsteemis abikaasade vara moodustab ühise tõmbu. Mõlemale abikaasale kuulub sellele ühisele varatombule mõtteline poolosa, kuivõrd see lepinguliselt pole korraldatud teisiti. Ühisvara valitseb abiellumees B & S

§ 72 põhjal võib ühisesse massi kuuluvat kinnisvara võõrandada vaid mõlema abielupoole ühisel tahtel ja nõusolekul. Võõrandamise all mõeldakse igasugust asjaõiguslikku koormamist.)¹⁹ Erandlikult nälja, vaesuse või abikaasa väljaostu teostamiseks võib siiski üks abikaasadest teise abikaasa nõusolekuta kinnisvara omapead võõrandada.

Mehe võlgade eest vastutab kogu ühisvara. Naine isiklikult ja tema erivara ei vastuta mehe võlgade eest.

Kohustuste eest, millised tekkinud abielumehe pillamisest, vastutab ainult mehe enese varandus. Pillamise all tuleb siin mõista Erdmanni arvates kulude tegemist mitte perekonna tarviduste rahuldamiseks.

5. päätürk. Kohtuprotsess seoses abielu-
vara valitsemise probleemidega.

§ 13. Asiolud.

Abieluvara valitsemisest tõusetanud
probleem, — kas võib abieluline tüna
abiellu kinnisvara, mille ostuhinna arvel
ostmisel koormab kinnistu pandiõigusega
müüja kasuks, tuleb lahendada Riigikoh-
tul seoses Põllutööministeeriumi kassatsi-
onikaebusega Tartu Ringkonnakohtu otsuse
peale. Nimelt jättis Tartu Ringkonnakohtu
kinnistusjaeskonna ülem otsusega 15. no-
vembrist 1935a. rahuldamatata Põllutöö-
ministeeriumi palve kinnistada abielu-
naise Emma Põfferi nimele omandiõigus
Põllutööministeeriumilt ostetud kinnisvara-
le ja ühtlasi Eesti Nabariigi kasuks
pandiõigused 220 kr. suuruses ühes 2,5%

aastas. Kinnistusjaoskonna ülem otsuse leidis olevat seadusepärane ka Tartu Ringkonnakohtus.

§ 14. Probleemid ja nende lahendus.

Käritatavas protsessis tõusetub kaks probleemi. Kõigepeält tekib küsimus sellest, kas on abielunaine õigustatud abielu kestel ostma kinnisvara, koosmatus selle ostuhinna arvel pandiõigusega müüja kasuks? Ja seoses selle küsimusega esineb teine probleem — kas kinnistusjaoskonna ülem on kohustatud kinnistama kinnistu ostu-müügi lepingut, milles abielusolev naine ostuhinna arvel pandib ostetava kinnistu müüjale?

Neile mõlemaile küsimustele tuleb vastata eitavalt järgmistel kaalutlustel:

1) BõS § § 29 ja 53 põhjal ei või abielunaine omapead võõrandada ega

koormata võlgadega mehe valitsemise all
olevat abikaasade vara ega ka oma eri
kinnisvara. Et kõnesoleva kinnistu oman-
damisel abielunaise poolt ei nähtu aktis-
olevaist andmeist mehe kaastegevus kin-
nistu pantimiseks, siis tuleb abielunaise
Anna Tofferi kinnistu ostumüügi tehing
lugeda seadusvastaseks.

Põllutööministeeriumi kuu kassaatori
see väide, et naine oli õigustatud teotsema
kinnistu ostuks ja pantimiseks negotiorum
gestorina, ei vääri lugupidamist. BõS § 31
põhjal võib küll abielunaine võtta enesele
mehe valitsemise alla koondunud abielu-
varade valitsemise mehe haiguse ja äraoleku
korral. Sellisel puhul naise poolt soorita-
tud tehingute kehtivus sõltub sellest, kas
mõeldine abieluvara mass sellest sai kasu või
mitte ja sellest kas mees neid hiljem kiidab
hääks või mitte. Naise poolt negotiorum
gestorina sooritatud tehingud on kehtivad

inimagi ainult servõrd, kuivõrd sellest saab kasu ehk rikastub abieluvarandus, abielu-
poolte majand. Teisels on naise poolt nego-
tiorum gestorina sooritatud tehingud
kehtivad mehe hilisemal hääkskiitmisel.
Et aga abielunaise abieluvaranduse valit-
semine on ajutine majandamine, vaid
mööduv nähtus ja et B&S § 31 nõuab
naise negotiorum gestorina teotsemise
erilistel kordadel hoolduse sisseseadmist,
siis tuleb aru anda seisukohale, et abielunai-
ne negotiorum gestorina ei ole õigustatud
võõrandama abieluvaranduses leiduvaid
kinnisvaru. Et võõrandamise all
Brdmann mõistab vara igasuguseid
asjaõiguslikke koormamisi, milline seis-
koht näib ka õige olevat, siis abielunai-
ne ei või negotiorum gestorina teotsetes
mehe ega ka oma kinnisvaru võlgadega
koormata.

Aktisolevaist andmetest ei nähtu ka

üldse abielunaise Emma Tofferi^{mehe} varaolemine
ega haigus, mis oleks õigustanud temal
üldse negotiorum gestorum teotsemise
perekonnavarade valitsemisel.

3) Kot. seaduse § § 340 ja 352 alu-
sel peab kinnistusjaoskonna ülem vaata-
ma järele, et kinnitatava aktiga ei
saaks riivatud kolmandate isikute huvid
ja ta on õigustatud keelduma kinnista-
mast temale esitatud akti, kui tehing
on ilmselt seaduse vastane.)²⁰ Ja abielu-
naise Emma Tofferi tehing oli seaduse vasta-
ne.

Õttetoodud asoludega põhjendub
tõusetunud probleemide eitav lahendus.

BES järgi abielunaisel ei ole lubatar
mehe kaastegevuseta omandada kinnis-
vara seoses ostetava kinnistu pantimisega
ostuhinna või ükskõik milliste võlgade

---

20. N. Senati tsiv. dep. otsused nr. 94/1892 ja nr. 8/1904.

matteks. Ja juhul kui naine sellise tehingu
ongi sooritanud, siis on kinnistus jaos-
konna ülem õigustatud keelduma selle
tehingu kinnistamisest.